

De huidige kapel van Aijen, gebouwd rond 1600.

Kogel van grijze kalksteen voor een mortier of slingerblijde.

Doortocht van troepen door het Land van Kleef.

Aijen liet verwijderen en 'in zijn huys in den Hildert in zinn bywesen heeft doen verbranden'. De religieuze kwestie zou één van de redenen zijn voor het ontstaan van een opstand tegen koning Filips II van Spanje. Ook het hertogdom Gelre, waar de heerlijkheid Well toe behoorde, zou hier aan deelnemen.

Het einde van Huijs De Hildert

De Tachtigjarige Oorlog betekende het einde van Huijs De Hildert. Kogels van een pistolet, de punt van een kruisboogpijl en een halve kogel van een slingerblijde wijzen op gevechtshandelingen die er hebben plaatsgevonden, maar geen grote veldslag. Ook kasteel Well is in de Tachtigjarige Oorlog belegerd, onder meer in 1579 en 1580. Uit archiefbronnen kennen we de namen van de belegeraars. Was Maarten Schenck van Nidegen bij zijn tocht naar kasteel Well in 1579 langs De Hildert gekomen, en was dit een voorproefje

voor hem geweest? Hij gebruikte óf verwoestte elke versterking in de buurt namens de Spanjaarden. Splinter Helmich voerde samen met Willem Lodewijk van Nassau aanvallen op het kasteel uit. Na zware gevechten capituleerden de Spaanse bezetters op 17 februari 1580. Door de oorlog was Well verwoest. De gewone bevolking was gevlucht en keerde pas jaren later terug. In tegenstelling tot kasteel Well, werd De Hildert nooit herbouwd.

Met voldoende financiële middelen kan de opgraving worden gepubliceerd en komt De Hildert weer een beetje tot leven.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het archief in Well:
MFC de Buun, Kasteellaan 25, Well
tel. 0478 56 18 66
info@archiefwell.nl

Deze folder presenteert de nog uit te geven publicatie van het onderzoek: **Huijs De Hildert. Een archeologisch en historisch onderzoek naar een adellijk huis in Well, gemeente Bergen**

Financiers: Provincie Limburg, gemeente Bergen

Uitvoerders: amateurarcheologen, leden van de Archeologische Werkgroep Venray

Wetenschappelijk leider en auteur: drs. X.C.C. van Dijk (RAAP)

Redactie en vormgeving: drs. D. Loos (RAAP)

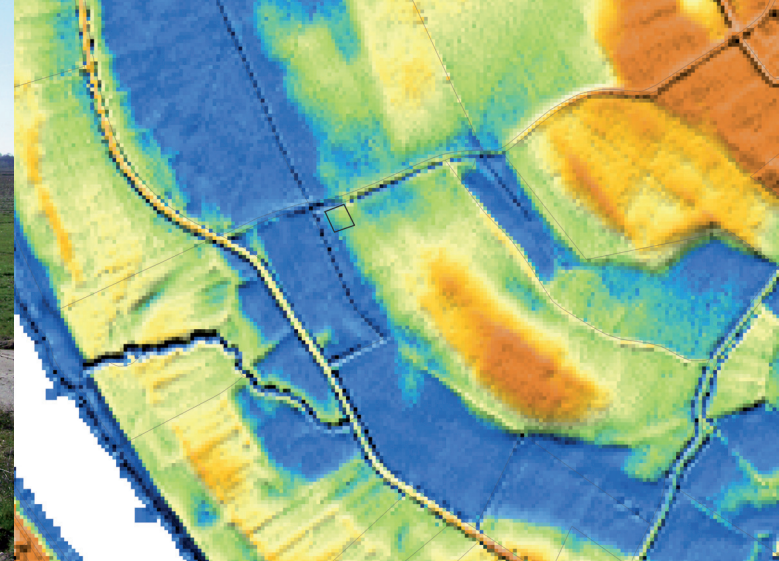

Huijs de Hildert gelokaliseerd: een 500 jaar oud raadsel opgelost

Multidisciplinair onderzoek mondt uit in een rijk geïllustreerd boek?

Links: De Hildert op 16e en 17e eeuwse kaarten. Rechts: Centrale bouwdeel van De Hildert tijdens de opgraving.

Tussen de dorpen Well en Aijen is de aanleg van een hoogwatergeul gepland. Historisch kaartmateriaal wijst erop dat hier het middeleeuwse *Huijs De Hildert* moet liggen. De oudste vermelding van De Hildert is 1447 en het gebouw staat afgebeeld op vele kaarten uit de 16e, 17 en 18e eeuw. Dit gebeurde op verschillende manieren: soms als dorp of buurtschap, dan weer als kasteel, adellijk huis, klooster of abdij. Eén van de grote vragen is dan ook wat Huijs De Hildert nu eigenlijk was. Hadden de kaartmakers het verkeerd afgebeeld, fouten van anderen overgenomen of veranderde het in de loop der tijd van functie? Allemaal zaken die om een antwoord riepen. Deze en andere vragen zouden echter onbeantwoord blijven zolang de exacte plek een raadsel bleef.

Een zilveren Tours.

Eerste vondsten

In 2001 werd een kleine concentratie van aardewerk, dakleien en ander bouwpuin uit de 15e-17e eeuw ontdekt in het 125 hectare grote gebied van de hoogwatergeul. De eerste concrete aanwijzingen voor Huijs De Hildert? Het bleef onduidelijk, tot in 2004 een smalle sleuf door de vindplaats werd gegraven. Daarbij werden uitbraaksporen van oude funderingen gevonden. Bijzondere vondsten zijn de wandtegels van een haard, die alleen werden gebruikt in gebouwen van rijke bewoners. Dit zijn belangrijke aanwijzingen om het lang gezochte 'Huijs De Hildert' hier te plaatsen. De gegraven sleuf was helaas veel te klein om de hele vindplaats bloot te leggen. De kans om meer te weten te komen over De Hildert leek verkeken toen de vindplaats voor verder archeologisch onderzoek buiten de boot dreigde te vallen.

De opgraving

Een groep regionale amateurarcheologen wilde wél zoveel mogelijk informatie van de vindplaats redden, en werkte in 2011 een plan uit voor een opgraving. Met subsidie van de Provincie Limburg en de gemeente Bergen lukte het om in maart 2012 de volledige resten van het gebouw op te graven. Huijs De Hildert

Well in 1739, getekend door Jan de Beijer.

De huidige grindweg (Kempestraat). Rechts: idem op een hoogtekaart (AHN). De locatie van De Hildert is zwart omlijnd.

Pelgrimsinsignes, gevonden op De Hildert.

bleek een 16e eeuwse stenen huis van adellijke allure te zijn geweest, met een fundering van mergel, glas-in-loodramen en een leistenen dak. De binnenmuren waren waarschijnlijk bepleisterd. Twee mergelstenen waterputten zorgden voor de watervoorziening. Aardewerken kannen, kommen, kruiken, rijke drinkglazen en voedselresten wijzen op contacten met het Rijnland,

Handelscontacten vanuit De Hildert.

zoals Siegburg, Langerwehe, Keulen/Frechen en Raeren, maar ook met de Ardennen, Zuid-Limburg (St. Pietersberg), het Belgisch/Nederlands kustgebied en zelfs Noord- en Midden-Frankrijk. De huidige grindweg langs De Hildert stamt uit de Middeleeuwen en liep tot aan de Maas, waar een losplaats was om de mergel en het leisteen van boten af te laden. Mergel werd ook verwerkt in een vaste brug, die over een sloot langs de weg was gebouwd. Stuifmeelonderzoek geeft aan dat De Hildert is gebouwd in een gebied vol akkers en weilanden, met hier en daar een plukje heide of moeras. Waarom werd dan gekozen voor een plek halverwege Well en Aijen, op de flank van een zandrug met het risico op overstromingen?

Heiligen in brand

De vondsten geven inzicht over de bewoners van Huijs De Hildert. De adellijke uitstraling van het gebouw, deftige lepels en drinkglazen wijzen op rijke bewoners. Zij hadden echter geen bijzonder rijke tafel en aten voornamelijk boekweitpap, rundvlees en dronken wijn, maar het menu bestond ook uit vis- en schelpgerechten, aangevuld met een diversiteit aan fruit en noten, zoals kersen, peren, bramen, hazelnoten en walnoten. De enige bron over de eigenaar van De Hildert dateert uit de roerige 16e eeuw en heeft betrekking op een Beeldenstorm die door de heer van Well werd toegestaan. Adriaan van den Bylandt moet zich voor het gerecht verantwoorden waarom hij heiligenbeelden uit de kapel van

Sleutel uit een waterput van Huijs de Hildert.